

Talousarvion 2025 ja taloussuunnitelman 2025-2027 laadintaohje

Kaupunginhallitus 11.06.2024 § 88
131/02.00.00/2024

Valmistelija: talous- ja hallintojohtaja Leena Sämpi

Kaupunginhallitus vastaa kuntalain 39 §:n mukaan mm. taloudenhoidosta, joten sillä on päävastuu myös talousarvion valmistelusta. Talousarvion ja -suunnitelman laadinnan ohjenuoraksi kaupunginhallitus antaa vuosittain talousarvion laadintaohjeet. Ohjeet sisältävät myös talousarvion laadintaprosessin aikataulutuksen.

Kannuksen kaupungin talouden kehitys

Tilikausi 2023 oli Kannuksen kaupungin neljäs peräkkäinen ylijäämäinen vuosi. Ylijäämä 296 098 euroa, oli 229 670 euroa talousarviossa 2023 ennakoitua parempi. Ylijäämää on vuosien 2020 -2023 aikana kertynyt yhteensä 2,2 milj. euroa ja näiden vuosien aikana on lähes kurottu umpeen vuosien 2016-2019 aikana syntynyt 2,4 milj. euron alijäämä. Kertynyttä ylijäämää taseessa on nyt 6,1 milj. euroa.

Sote- sekä palo- ja pelastustoimen kustannukset siirtyivät hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta, mikä parantaa kaupungin talouden ennakoitavuutta. Hyvinvointialueuudistus vaikutti myös kaupungin verotuloihin ja valtionosuuksiin merkittävästi niitä alentaen. Tästä johtuen myöskään tilinpäätöksen 2023 luvut eivät ole suoraan vertailukelpoisia edelliseen tilinpäätökseen.

Kaupungin lainakanta oli vuoden 2023 päättyessä 20,9 milj. euroa eli 3 982 euroa asukasta kohden. Syksyllä 2022 käynnistettiin kaupungin historian mittavin investointihanke Raasakan koulun uudisrakentaminen. Koulu valmistuu vuonna 2024. Lainakannan vuodesta 2017 alkanut miinuskorkojen ajanjakso päättyi kesäkuussa 2022 ja tilinpäätöshetkellä lainojen keskimääräinen korko oli n. 4 %.

Konsernitilinpäätös kääntyi kahden tappiollisen vuoden jälkeen 352 000 euroa voitolliseksi. Suurin vaikutus oli Korpelan Voiman kuntayhtymän toiminnan kääntyminen ylijäämäiseksi. Konsernitaseessa on kertynyttä ylijäämää 11,7 milj. euroa.

Vuoden 2024 talousarvio on 640 055 euroa ylijäämäinen, kun kertaluonteinen kehittämisrahaston purkaminen huomioidaan. Ilman tätä talousarvio olisi 408 945 euroa alijäämäinen. Talousarvioasiakirjassa todetaan, että talouden sopeuttamistoimiin on ryhdyttävä, jotta talous saadaan takaisin tasapainoon.

Talouden lyhytraportin 1.1. – 31.3.2024 mukaan kaupungin talous oli 488 132 euroa alijäämäinen. Tilanne heikkeni merkittävästi edellisvuoden maaliskuusta, jolloin ylijäämää oli 1 279 078 euroa.

Keskeisimmät tekijät taloustilanteen heikentymisessä ovat verotulojen ja toimintatuottojen vähentyminen. Toimintakulut ovat toteutuneet talousarvion mukaisina ja hieman edellisvuotta pienempinä. Puolivuotiskatsauksen yhteydessä laaditaan myös tilinpäätösennuste, tämän hetkisten alustavien laskelmien mukaan alijäämää oli kertymässä kehittämisrahaston purkamisesta huolimatta n. 0,2 milj. euroa.

Kaupungin asukasmäärä oli huhtikuun 2024 tilanteessa 5 276. Asukasmäärä lisääntyi 30 henkilöllä vuodenvaihteesta ja Kannus kasvatti asukasmääräänsä Keski-Pohjanmaan kunnista eniten. Työttömyysprosentti oli huhtikuussa Kannuksessa 8,1 %, Pohjanmaalla 6,6 % ja koko maassa 10,3 %. Työllisyyskatsauksen mukaan työttömien määrä vähentyi eniten Närpiössä, Kristiinankaupungissa ja Kannuksessa. Joulukuussa 2023 työttömyysprosentti oli Kannuksessa 9,8 %.

Vuoden 2025 talousarvioraami

Tasapainoisen talousraamin aikaansaaminen vaatii ulkoisten toimintakulujen määrärahan vähentämistä 0,6 milj. euroa TA 24 tasosta sekä 0,50 % korotuksen tuloveroprosenttiin, mikä tuo lisää verotuloja n. 460 000 euroa.

Talousarvioraami vuodelle 2025 on laskettu vähentäen ulkoisia toimintakulumäärärahoja 3 % vuoden 2024 ulkoisten toimintakulujen talousarviotasosta. Kaupunginhallituksen eli elinvoima- ja konsernipalveluiden raamissa on huomioitu rahoitus työllisyysalueen kustannuksiin sekä työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentumiseen. Ulkoisista toimintatuotot ovat talousarvion 2024 tasossa. Edellä kuvatuin kriteerein laskettu toimielinkohtainen toimintakuluraami vuodelle 2025 on esitetty laadintaohjeen sivulla 5.

Talousarvioraamiin pääsemiseksi tarvittavat toimielinkohtaiset säästötoimenpiteet esitetään talousarvioasiakirjassa. Toimintatuottojen muutos vaikuttaa toimintakulujen raamiin vastaavalla summalla. Tarvittaessa järjestetään iltakouluja/seminaareja.

Sisäisten toimintakulujen ja -tuottojen talousarviot laaditaan siinä vaiheessa kun ulkoisten toimintakulujen ja -tuottojen talousarvioesitys 2025 on tasapainossa, eli viimeistään marraskuun alussa.

Kuntaliiton toukokuussa antaman verotuloennusteen mukaan kaupungin verotulot tulevat vuonna 2025 olemaan nykyisillä veroprosenteilla n. 13,3 milj. euroa. Talousarvioraamissa verotulot on laskettu 9,40 %:n tuloveroprosentilla tämän hetkisen 8,90 % sijasta. 0,50 %:n korotus kasvattaa verotuloja n. 0,5 milj. eli 13,8 milj. euroon. Tuloveroprosenttia on edellisen kerran korotettu vuodelle 2018. Korottamisen jälkeenkin veroprosentti on edelleen Keski-Pohjanmaan matalimpia.

Kuntaliitto on huhtikuussa 2024 julkaissut uusimman laskelman kuntien valtionosuuksista vuodelle 2025. Kaupungin saamat valtionosuudet tulevat olemaan lähes 4,9 milj. euroa ja ne nousevat n. 300 000 euroa vuoden 2024 tasosta. Nousu johtuu kuntien järjestämismääräysten siirtyvien työllisyyspalveluiden rahoituksesta. Lopulliset valtionosuustiedot saadaan vasta joulukuussa sen jälkeen, kun talousarvio on jo hyväksytty kaupunginvaltuustossa.

Investoinnit

Investoinnit toteutetaan siten, että ne tukevat strategiassa määritellyjä strategisia hankkeita. Vuoden 2024 talousarviossa on investointisuunnitelma vuoteen 2029 saakka. Vuosien 2025-2027 investointitaso on sen mukaan yhteensä 14 milj. euroa. Määrärahoilla varaudutaan muun muassa uuden varhaiskasvatustyksikön rakentamiseen, Kotirannan saneeraus- ja kehittämishankkeiden toteuttamiseen. Investointien toteutuessa kaupungin lainakanta ja korkokustannukset kasvamaan edelleen merkittävästi, joten talousarvion laadinnan yhteydessä päivitettävä, vuoteen 2030 saakka ulottuva viitteellinen investointiohjelma tulee harkita tarkoin.

Toiminnallisten tavoitteiden asettaminen

Kuntalaki edellyttää kunnan toiminnalta tavoitteellisuutta ja suunnitelmallisuutta. Valtuuston ja muiden toimielinten on talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksyttävä toimintaa ja taloutta koskevat tavoitteet siten, että kuntastrategiaa toteutetaan ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Kannus Juuret elämälle kuntastrategia 2022-2026 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 12.10.2022.

Talousarviokirjaan sisällytettävät tavoitteet asetetaan niin, että ne ovat konkreettisia ja sopusoinnussa keskenään. Niiden on oltava mitattavissa ja laadun arvioitavissa ja niiden toteutukselle on asetettava aikataulu. Tavoitteet asetetaan niin, että ne kattavat tehtäväalueen perustehtävät ja ovat toteutettavissa niihin osoitetuilla voimavaroilla. Tavoitteiden saavuttamiseksi määritellään toteutettavat toimenpiteet, joiden tuloksellisuutta seurataan ja arvioidaan. Asetettavien tavoitteiden tulee olla selkeitä, jotta niitä voidaan mitata mahdollisimman yksiselitteisillä ja konkreettisilla mittareilla ja menetelmillä. Mittarit voivat olla määrällisiä tai laadullisia.

Toimielimille asetetaan valtuuston päätettävät strategiset tavoitteet ja tulosalueille asetetaan toimielimien päätettävät operatiiviset tavoitteet sekä esitellään toimenpiteet, joilla asetettuihin tavoitteisiin on tarkoitus päästä. Tavoitteet asetetaan myös kaupungin konserniin kuuluville yhtiöille. Kaikkien talousarviossa asetettujen tavoitteiden toteutuminen raportoidaan puolivuotiskatsauksessa ja tilinpäätöksessä.

Hallintosäännön 24 §:n mukaiset lautakunnan, eli toimielimen ja sen alaisen toimialan tulosalueiden ja toimintayksiköiden keskeiset tehtäväkokonaisuudet sekä niissä tapahtuvat muutokset kuvataan talousarviossa. Tilivelvolliset yksilöidään tulosalue- ja virkakohtaisesti talousarviossa.

Riskien arviointi ja raportointi kytkeytyy kiinteästi vuosittaiseen toiminnan ja talouden suunnittelu- ja raportointiprosessiin. Toimialat, tulosalueet ja toimintayksiköt laativat toimialaansa koskevan riskienhallintasuunnitelman, jossa määritellään merkittävämät riskit ja käytettävät riskienhallintatoimenpiteet, riskin hallinnan vastuuhenkilöt sekä mahdolliset aikataulut toimenpiteille. Riskienhallintasuunnitelma päivitetään vuosittain talousarvion laatimisen yhteydessä

Talousarvion 2025 laadintaohje on oheismateriaalina.

Kaupunginjohtaja

Kaupunginhallitus hyväksyy vuoden 2025 talousarvion laadintaohjeen oheismateriaalin mukaisena.

Päätös

Talous- ja hallintojohtaja Leena Sämpi esitteli talousarvion 2025 laadintaohjetta.

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti hyväksyä kaupunginjohtajan ehdotuksen asiassa.

Pidettiin tauko klo 10.29 – 10.36.